

Tala om att vara specialiserad! Jalle Bergström samlar enbart på 50-talets fartåk Porsche 356. Runt 90 stycken har det blivit – hittills. Dottern Emmie hjälper pappa att restaurera trasiga exemplar och har redan fått arva samlingen.

Porsche är livet!

Två dagar har det tagit Jalle Bergström att få fram sina finaste leksaksforschar ur skrymslena. Nu står han stolt och beundrar den blänkande färgprakten på sitt vardagsrumsgolv i lägenheten på Södermalm i Stockholm.

– De var ju så här man som liten grabb fantiserade om att det skulle se ut under julgranen, ler han drömmande.

Helt tomt på Porsche var det inte under det bergströmska barrträdet.

– Julen 1956 fick jag en röd Distler, minns Jalle och leendet som sprider sig över hans ansikte vittnar om hur överlycklig den tyska plåtbilen gjorde honom.

– Min bror monterade på ett elektriskt lyse på motorhuven så att jag kunde åka med den i nedsläckta rum. Det var mysigt på vinterkvällarna. Jag kommer

För Jalle Bergström är gamla plåtleksaker mer än bara en hobby, det är en livlina.

– De här fina bilarna har gett mig ett nytt liv, säger sjukpensionären som är specialiserad på sin barndoms favorit, Porsche 356. Nu går samlingen i arv till dottern Emmie, 13.

Av Jörgen Holmstedt (text), Roland Brinkberg (foto)

ihåg hur jag brukade parkera vid mattkanten, säger han om de oförglömliga barndomsminnena.

Modellen som gäller

Porsche var den mest spännande sportbilen för Jalle när han var liten.

– När en riktig sådan dök upp på gatan var man glad hela året. Inte många hade en sådan. Modellen jag samlar på Porsche 356, det är den från 50-talet. Det är något speciellt med formen, det breda stuket där

framgöden tuff. Senare modeller är inget fina, 911 och allt vad de heter. Nej, 356:an är den som gäller. Så är det bland samlare i USA också.

Jalle höll sin älskade röda Porsche 356 intakt ändå tills han var 25 år, då han gav den till en tjejkompis som fått en son – som lyckades skrota den på en vecka. Då tänkte Jalle att han måste skaffa en till – som i själva verket blev flera, många, ja, en samling på runt 90 bilar och diverse kul tillbehör som figurer, bensinstationer och husvagnar.

– Jag hade köpt en riktig Porsche för länge sedan, om jag var frisk och kunde köra.

Räddningsplanka

Sedan 1995 är Jalle sjukpensionär. Han kan inte sitta, bara stå och gå hjälpligt. Hobbyn har blivit en räddningsplanka.

– När jag blev skadad var jag på väg att ge upp livet, så deprimerad blev jag av att ha drabbats av ett diskbrock som tryckte sönder nervroten till benet. Det är en arbetsskada jag fick som reparatör. Jag fick inte bli opererad i tid och efter det blev jag aldrig bra, konstaterar Jalle som 1997 började samlandet i stor skala.

I dag vilar det inga ledsamheter alls över Jalle Bergström. Så fort han pratar om sitt jätteintresse lyser han upp.

– Efter ett tag började jag att reparera leksaksbilar också. Folk ►

Den turkosa bilen är en fransk Joustra från runt 1955. Urverksdriven och värd 2.000 kronor. Rallybilen från 60-talet är även den tillverkad av fransmännen. Shellstationen från Gama dateras till början på 50-talet och har mekanisk literräknare. Pris: 2.500 kr

Mycket Schuco blir det. Den i beige är en treväxlad replika med BMW4001-skrov. Blå Micro med styrspek, racervarianten är en Porsche Spyder och polisbilen är också en Micro. Det sena 40-talsgaraget är märkt "Germany U.S. zone", alltså tillverkat i den amerikanska delen av Tyskland innan landet delades upp i Öst- respektive Västtyskland.

Vinröd japansk KS-Porsche med lyse fram och bak, polisbil med friktionsdrift och litograferad inredning, grön 356:a med batteridrift och fjärrstyrning och en enklare modell med friktionsdrift som Jalle restaurerat själv.

Så kallade Mexicofärger, alltså lite metallicstänk i kulören, är ovanliga. Dessa mexicoblå och mexicogröna exemplar från slutet på 50-talet eller början av 60-talet är värda 7.000–8.000 kronor i bra skick. Garaget med carport gjordes av Arnold på 50-tal och har ett pris på 3.000 kr.

Kornblå Distler från slutet av 50-talet, med batteridrift och i prisklassen 6.000 kr. BP-tankstället är gjort av svenska Wexo och kostar runt tusen kronor. Almanackan som visar den 18 augusti 1962 säljs som replika i dag. Men det här är äkta vara.

En röd 365:a från tyska JNF med styrning men utan elektriskt lyse som lyxvarianten hade. I mintskick för 6.000–8.000 kronor. Båten med släp är från slutet på 50-tal och värd 1.500 kronor.

En Aschi-356:a på en hydraulhiss som är en så kallad Pennytoy, gjord av tunn plåt. Den stora Shell-stationen är tillverkad av Gama. De rosa och en vinröda bilarna kommer från Siku.

Två sällsynta Aschi-Porschar från Japan som Jalle fyndat. De var aldrig urtagna ut kartongerna. Shellstationen från tidigt 60-talet är gjord av tyska Gama. Den gula Porschen är från Västtyskland. Polisbilarna kommer från portugisiska Jato respektive tyska Toy-Welt.

Beige är en sällsynt färg på en Distler. Den här har startnyckel, tre växlar, batteridrift och fjärrstyrning. Liksom den mintgröna är den från 1955–56. Senare modeller hade glaslyse där fram och vekad bottenplatta. Stationen är en Arnold, värd 3.000–3.500 kronor och från tidigt 50-tal.

Styrvajern till Distler-Porschen sattes på ratten och växelspaken. Sedan kunde du gå upprätt och ratta sportbilen.

Standard-macken kommer från Tipp & Comp. Järnvägsstationen är troligen av tyska fabrikatet Techno-Fix. Vit Porsche från Märklin, en blå av märket Dinky Toys, en dansk Tekno med husvagn och polisbil från Märklin. Allt från 50-talet och bilarna i skala 1:43.

Den röda 356:an är Geschas så kallade Sixmobile vilket står för att du kan ställa in sex olika körprogram på undersidan. Från sent 50- eller tidigt 60-tal och värd 4 000 kr. Dess husvagn är en japansk Haji. JNF-Porscharna här kallades Prototyp. Den med framlyse går för 5 000 – 6 000 kr och har husvagn med taklucka gjord på 40-talet av Tipp & Comp. Den utan lyse är i mintskick och värd 8 000 kr. Dess husvagn kommer från japanska Haji.

Tyska Gescha kom med Autofoxbilar på det tidiga 50-talet. Dessa hade på fjärrstyrningsvajern en knapp som fick en hund att titta ut och skälla. Ljudbälgarna i papper har dock slutat att fungera för länge sedan. Med kartong ligger värdet på hela 10.000 kronor.

► skickar bilar från hela landet till mig som jag hjälper dem med. Det är det roligaste av allt, att få trasiga bilar att fungera igen, berättar han entusiastiskt.

Distler är bäst!

Den sociala biten betyder mycket för honom.

– Jag kommer ju ingenstans på vintern på grund av min onda rygg. Många människor besöker mig och vill sälja, byta, köpa eller ha saker reparerade. Jag har fått många nya vänner genom detta.

En hemsida har han också. Jalle berättar glatt att den amerikanske presidenten för alla Porschearmar-

klubbar tyckte den var så fin att han lade upp en länk till den.

Distler är märket denne specialist gillar bäst. Den tyska firman hade sina glansår på 50-talet men tillverkningen sträckte sig en bit in på 60-talet.

– När Distler började göra sin fjärrstyrda 356:a 1955, var det värsta bilen som fanns med batteridrift, startnyckel och tre växlar. Det var en sådan jag fick som sjuåring, säger han om denna leksakbilarnas lyxvariant.

Fjärrstyrningen kom i form av en styrvajer att montera på ratten och växelspaken.

– En komplett bil från 50-talet

med styrvajer, kartong och originalstartnyckel får du räkna med att få betala 8.000–9.000 kronor för. Annars är 5.000 kronor ett vanligt pris.

Startnyckeln försvann ofta i barnkammarens leksakshärva. Men händige Jalle tillverkar nya.

– Det är bara att höra av sig, om nyckeln kommit bort.

Gula rariteter

Ett par Distler-Porschar har han sett till att lacka om i rosa respektive gult.

– Det gjordes bara två gula i original på 50-talet. Dessa ligger på så höga priser att jag inser att jag aldrig kommer att få en sådan. Vi

pratar om, tja, kanske 100.000 spänn. Den rosa var en promotionvariant speciellt framtagen för att få flickor att börja leka med bilar. Den tillverkad bara en enda dag. Det återstår bara några få kända exemplar.

En annat idé om ny lack var den som Jalle fick när han studerade en bild på den legendariska rocksångerskan Janis Joplins Porsche.

– Hon hade en flower power-målad 365:a och jag ville ha en likadan, så jag gick till en av de där konstnärerna som målar hockeymålvaleternas hjälmar. Men det skulle ha kostat 7.000 kronor – minimum ...

Lite väl saftigt, kanske.

Men om Jalle bara har pengarna, spenderar han dem mer än gärna på de få 365:or han inte har.

– Fem stycken: en tysk JNF, en polis-Distler, en tysk Gescha utan grill, en Siku och en Stetta i gummi. Dyker de upp kan jag betala vad som helst. Som på leksaksmässan jag var på senast. Jag sålde för 10.000 kronor – och köpte för 11.000, skrattar han.

Oönskade påstötningar

Men han fick å andra sidan en bil som heter duga för den summan! En 356:a gjord av japanska KS i slutet av 50-talet med batteridrift och lyse. Mintskick i box. Sällsynt, myser

Jalle förnöjt när telefonen ringer. Snart står det klart att samtalet gäller hobbyn.

– Det var någon som hade Schuco-figurer till salu, berättar Jalle som har stående annonser lite varstans.

På sista tiden har han börjat få påstötningar från mindre önskat håll.

– Tryckerier hör av sig och vill komma åt mina sällsynta originalkartonger för att kopiera dem.

Men Jalle vägrar.

– Replikakartonger är tråkiga. Det ska vara äkta, eller inte alls, suckar Jalle åt vad han anser vara en onödig trend.

– Däremot har jag tryckt upp replikabroschyrer till alla Porscharna. Alltså själva instruktionsbladet. Men det är en annan sak, resonerar han.

Vagnpark i arv

Nu är målsättningen en utställning.

– Jag har börjat höra mig för, säger Jalle som vill hitta rätt forum för sin nostalgiskimrande bilpark.

I den mån man nu fortfarande kan prata om att det faktiskt skulle vara Jalles samling. På papperet står det något annat.

– Den här hobbyn har räddat mig, och nu ska den hjälpa Emmie, säger Jalle som med ett gåvobrev skänkt

sin 13-åriga dotter dessa leksaker värda minst en kvarts miljon.

– Det ska gå till hennes utbildning eller till en lägenhet.

Emmie, som ofta hjälper pappa med att putsa delar under reparationerna, är förstas tacksam.

– Bilarna är jättefina. Men det känns inte riktigt som om de är mina, säger hon.

Tror Jalle att han verkligen kommer att kunna skiljas från sin samling en dag?

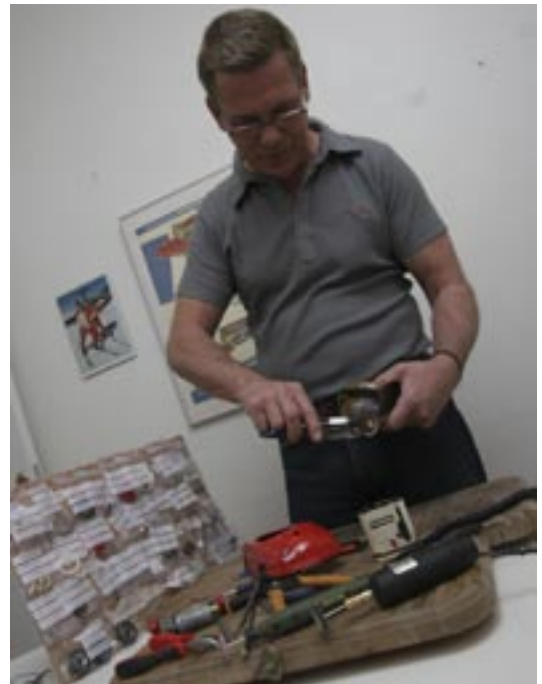
– Det är ändå bara materiella ting. Mycket av det här är mest för min eget välbefinnande. Det skulle bli långa dagar om jag inte hade något att pyssla med. □

Byggsatsbilen i 35 delar kommer från amerikanska Ideal, är från mitten på 50-talet och prissatt till minst 5 000 kronor med kartong. Esso-stationen, en Kibri, ligger på 2 000 kr. Den friktionsdrivna franska Joustran är från mitten på 50-talet, pris 3 000 kr. Polisbilen, en Porsche Spyder, är gjord av Arnold, friktionsdriven med blinkljus och plastkaross från början av 60-talet.

Distlers Porsche 356 var högsta drömmen att få som barn på 50-talets andra hälft. Bilarna i silver, rosa och gult har Jalle låtit lacka om. Originalbilar i dessa färger är nästan omöjliga att hitta. Silver ingick inte ens i företagets färgskala. Den röda är förstås klassikern.

Jalle reparerar äldre plåtbilar åt sig själv och andra. Han har reservdelar till det mesta. Här är han i färd med att fixa till en Distler-356:a så att den blir som ny igen. Det svåra är att inte förstöra de tunna plåtflickarna som håller ihop konstruktionen.

Distlers-365:an var den första leksakbilen med kullagermotor, som gjorde att batteriet räckte längre. Idén plockades senare upp av bland annat rakapparatsfabrikanter.